

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

17

1.

n

15.

12

Q. B. D. V.
DISSERTATIO ONTOLOGICA,

QVA,
VERITATE

1743, 5.

QVOD ENS SIMPLEX LIMITA-
TVM REMOTA RESISTENTIA
HAVD INVOLVAT CONTRADI-
CTIONEM,

CONSENTIENTE
AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE

IN
ILLVSTRI AD VARNVM ACADEMIA
DIE XXIII. FEBRVAR. MDCCXLIII.

DEMONSTRATIONI
DE

ANGELORVM CORPORE
PROPRIO,

SE PVBLICE OPPONIT

PRÆSES

M. JOACH LVDOLOPH MAYOHL,

RESPONDENTE

JOANN. FRIDERICO CHRISTOPHORO
SENSTIO,

ZARRENTINO MEGAPOL.

PHILOSOPH. ET SACRATAR. SCIENTIARVM CVLTORE.

1743.

R O S T O C H I I,

Typis JOH. JAC. ADLERI, SER. PRINC. & ACAD. Typogr

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF TORONTO
100 ST. GEORGE STREET
TORONTO, ONTARIO
M5S 1A5
CANADA

un
n
W
a
d
a
c
A
t
c
c

INGRESSVS.

ingo verborum Symmate rationes conferre,
LECTOR FACILIS, quare in praesentia praeceteris thematibus, ad hocce enodandum meum induxerim animum, frustraneum esse, imo supervacaneum duco. Taceo, inferre contradictionem *ILLVSTRIS WOLFII* §. 126. seiner vernünftigen Gedanken von Gott etc. aliquem voluisse, contradictione nostrae propositioni probanda, quam tanquam axioma desiderat denotatus Autoris sus, ab illo allata: ne dicam quidem de eo nostri thematis usu, quem praestat in refutanda thesi *RÜDIGERI* philosophi quondam Lipsiensis, adstruentis in sua *PHYSICA DIVINA*: *omne subjectum finitum sine extensione non-ens esse*: rationem sufficientem jam affert ipsa dissertationis inscriptio, quae thesin demonstrationi de corpore angelorum proprio pronunciat inimicam. Cujus propositionis talem esse affectionem ut pluribus ostendam, in part. 2. operam navabo In evincenda thesi ipsa omnem exhibebit studium praemissa pars prima, in qua per diversa capita demonstratur thesis nostra ob diversitatem limitationis, limitato in ente haud negligendam. Est vero de limitibus rerum agere secundum *CANTZII* iudicatum in *suo regimine DEI*, ardui momenti negotium: ad praebendam veniam facilis erit *LECTOR*, error si quis irreperit, & quidem eo facilius, si non magis erroribus oneratus erit, quam praetius praesens labor. *DEVS* hanc actionem qui vult, faciet eam participem finis intenti. Laus igitur & gloria *DEVM* manebit per secula seculorum.

A 2

PAR-

PARTIS I. SECTIO PRIMA.

DE LIMITATIONE GENERALI ENTIVM SIMPLICIVM.

§. I.

Ens simplex est vis unica.

SCHOL. De hac definitione entis simplicis fundamentum ut innoscat. *LECTOR AMICE!* peto sequentia accipias. Ab *illustr.* WOLFFIO suppeditata substantiæ definitio, quod substantia sit ens perdurabile & modificabile, ut agnoscamus *vim esse substantiam*, nos instruit, quia experientia magistra perdurabile & modificabile in omni vi observamus. Ut palam vero fiat, quid de vi ulterius sit tenendum, viam patefacimus veritate ontologica *ill.* WOLFFII, quæ §. 792. ita sese habet: *in ente composito nihil datur substantiale præter entia simplicia.* Primo intuitu elucet ad eam classem enunciationum logicarum hanc propositionem esse referendam, quæ Logicis est propositio exceptiva. Secuturi igitur naturam propositionis exceptivæ, Autoris propositionem per duas sequentes explicabimus propositiones. I.) omnia entia simplicia sunt substantiæ. II.) Nullum ens compositum est substantia. Per principia logica manet illa propositio firma, quæ conversione simplici hujus propositionis ultimæ instauratur: vera igitur erit propositio; *substantiam non esse ens compositum.* Absque ulla difficultate hinc inferitur; *substantiam esse ens simplex.* Huc si afferas veritatem supra commemoratam: *vim esse substantiam*, concludendi, *vim esse ens simplex*, satis firmum sese offeret fundamentum. WOLFFII negativa de ente simplici definitio, quod ens simplex non constet ex pluribus a se invicem distinctis partibus, hunc usum perspiciendum offert, ut, si vim perspicimus, non plura a se invicem distincta in ea admit-

admittamus. *VIS VNICA ERGO EST ENS SIMPLEX.*
 Si attendimus ad entia simplicia & quidem primo ad elementa corporum, tribuimus illis vim; animæ hominum sunt entia simplicia, & vim illis assignamus: animæ brutorum æque sunt entia simplicia & nos vindicamus illis vim; DEO ea ratione, qua a nobis cognoscitur ut ens simplex, tribuimus vim. Brevibus si cognitio entium simplicium nobis exhibetur, prædicamus de illis vim. Ratio igitur sufficiens nobis suppeditatur, ut persistamus in universali enunciatione propositionis; *OMNE ENS SIMPLEX ESSE VIM.* In antecedentibus demonstrata propositio: vis unica quod sit ens simplex, tibi jam inserviet, ut perspicias, propositionem, quod *omne ens simplex sit vis*, esse positive & negative reciprocabilem, ideoque profiteri requisita definitionis. Quam ob rationem a me defenditur etiam tanquam definitio entis simplicis per demonstrationem formata. Huiusmodi generis definitiones etiam invenies § III. Sect. I. & § I. Sect. II., quare etiam hæc uti præsentis Sphi definitio ad principia, in Systematibus metaphysicis evicta, referri debent. Ipse Ill. WOLFFIUS hunc modum definitiones formandi approbat: etenim si *Spbo 837. Ontolog.* per demonstrationem formatam notionem entis finiti suppeditavit, sequentia in Scholio addidit: *Non invita methodo demonstrativa hæc notio entis finiti instar definitionis nominalis assumi poterat, nisi hic nobis propositum esset, res eo modo pertractare, quo ex notionibus obviis deducuntur.* Objectionem si quis afferat, ens compositum esse vim, indeque ulterius, universalitate sua laborare majorem; quod *omnis vis sit ens simplex*, remotam omnem difficultatem videbit, veritate in præmissis exhibita; quod *vis sit substantia*. Uti igitur entia composita aggregata substantiarum ab Illustr. WOLFFIO dicuntur, ita etiam vis entium compositorum est aggregatum virium.

§. II.

Quod ita existere incipit, cum nihil antea ejus esset, illud *ex nihilo oritur*; uti *ex nihilo producere* idem est

est, ac existentiam impartiri ei, quod ex nihilo oriri debebat.

§. III.

Creatio est actus ab ente a se proficiscens, quo aliquid producitur ex nihilo.

§. IV.

Vis creabilis est, in qua creationis notio est possibilis.

§. V.

Ens simplex creabile est, quod vim creabilem agnoscit.

§. VI.

Limes est id, ultra quod nihil amplius in re concipere licet ad eandem pertinens,

§. VII.

Vis limitata est, quæ limitem agnoscit.

§. VIII.

Vis existens & modificata est principium mutationis.

SCHOL. Adfunt, qui vim principium mutationis prædicant: at quilibet absque difficultate perspiciet, sermonem esse illis de vi existenti. Secundum enim eorum concessa vis repræsentativa absolvit essentiam animæ; est vero etiam secundum eorum mentem anima in tempore creata & existentia reddita. Si esset igitur illis sermo de vi non-existenti: principium mutationis in animabus ab æterno prædicarent, quia vis constituit essentiam animæ & æterna est. Principium mutationis in ente cum sit actio, ab æterno animabus actionem assignare deberent ideoque absurdum admittere: actionem entis posse esse prius existentia sua. Æquitas igitur interpretandi jubet, ut accipiamus, sermonem illis esse de vi existenti; si de principio mutationis differunt.

§. IX.

§. IX.

Actio est mutatio, cujus principium est subjectum, quod eandem conatur. Mutatio terminatur vel in ipso subjecto vel extra subjectum. In priori casu potioris actionis immanentis notionem, ultima determinatio actionis transeuntis exhibebit notionem.

AXIOMA. *Posito principio mutationis ponitur actio.*

COROLL. *Posita vi existenti & modificata ponitur actio* (p. §. IX. Axiom. & §. VIII.)

SCHOL. *Annotata quæ sunt ab ILLUSTRIS WOLFFIO ad §. 730. Ontolog. Part. II, Sect. II. Cap. II, pag. 546. per totam dissertationem nobis sunt commendatissima.*

§. X.

Quæcunque vis ab ente a se fieri potest existens, ea cognoscitur, uti vis, ultra quam aliam in ente cognoscere haud licet (Axiom.) Ergo vis creabilis cognoscitur sicuti vis, ultra quam aliam in ente cogitare haud licet. (p. §. IV.) Vis limitata vero est vis, ultra quam aliam ad eam pertinentem cogitare haud licet, (p. §. VII. & VI.) Ergo vis creabilis est vis limitata. Quod vero qua creabile est limitatum, notione creationis possibili est limitatum (p. §. IV. & III.) Ergo vis creabilis qua talis possibili notione creationis est limitata.

SCHOL. *Laxiori sensu terminum axiomatis in propositione §. I. usurpamus, quam in scriptis EUCLIDIS & ARCHIMEDIS tenetur. In hoc significato CELEBR. BÜLFINGERUS tria requirit ad axioma. 1) Deber esse propositio, quæ terminorum definitiones postulat, 2) Deber esse generale, 3) Desiderat, attendenti solis ex definitionibus ut dispaleat, oppositam propositionem esse contradictoriam, adeoque impossibilem: illam*

lam nostram vero necessariam, immutabilem, universalem, & exceptionis omnis impatientem. Comparatur ejusdem *disert. de Axiomatibus philosophicis*, §. IX. & X. seqq. Judicium interim illius de usu hujus notionis, quod affert §. XXX. p. 17, factam comprobat denominationem.

COROLL. Notione igitur possibili creationis limitatum est ens simplex creabile qua tale (p. §. præced. & §. V.)

§. XI.

Limitatio, quæ in ente simplici cognoscitur notione creationis possibili audit *limitatio generalis*.

SCHOL. Cujusmodi limitationem etiam comprobat *Celeb. CANTZIUS Ontolog. Syllogistico dogmatica pag. 182.*, & in *regimine Dei universali Schol. I. Sect. I. Cap. I §. X. limites inquit create rei tribuuntur ceu attributum, quia res creata necessario habet limites. Allegati paragraphi dicta Schol. c. confirmat, res enim generatim limites habet; ait, quia finita nec infinita esse potest.* A data notione haud abhorret quoque *SUMMUS BÜLFINGERUS tractatu de origine & permissione mali.*

§. XII.

Resistentia agnoscit multitudinem entium existentium actione se invicem respicientium.

SCHOL. I. Recte discrimen desiderant inter impedimentum stricte sic dictum, & resistantiam, philosophi. Quæ duæ species pro genere agnoscunt impedimentum generatim Quoad priorem speciem fatendum est, philosophos nondum versari in distincta ejus notione. Perlustravi plagulas jam ad me perlatas de *METAPHYSICA* philosophi, humanitatis doctrinæque laudibus ornatissimi, *JOACH. GEORG. DARIES, J. U. D. & adjuncti amplissima Facultatis Philosophica*, quæ *JENÆ* florer. Hic pag. 90. §. 104. ita de impedimento distinguit: *sit A, quatenus in se spectatur, ratio sufficiens ipsius B. Ponomannus*

namus C continere rationem, cur A fiat ratio ipsius B insufficiens: C vocatur impediens, & quo rationem continet, seu ratio ipsa impediendi accepit nomen. Me iudice impediendi hæc definitio non est generalis, sed convenit cum notione, quam quilibet cum resistentiæ termino conjungit, duas enim diversas desiderat Autor substantias. Quo caractere tamen notionem impediendi carere posse, cognitum exhibebit philosophia moralis. Adjutor dictorum etiam existit autor l. c. §. LIII. pag. 318. Negationem etiam, harmoniæ præstabilitæ nisi ostendat impossibilitatem plenariam, toleramus a nemine.

SCHOL. II. Definitio *Excellentiss.* REUSCHII de resistentia per omnia mea cum notione convenit. Vid. *ejusdem* *Cosmolog. Cap. III. §. 550. pag. 365.*

§. XIII.

Vires creabiles sunt limitatæ creationis notione possibili (p. §. X.). Limitatio virium notione possibili creationis involvit privationem existentæ (p. §. IV. III. II.). Ergo vires creabiles existentia sunt privatæ. Vis privata sua existentia, non est vis existens (Axioma). Ergo Vires creabiles non sunt vires existentes. Vis haud existens non est principium mutationis (p. §. VIII.) Negato principio mutationis negatur actio (p. §. IX. Axiom.). Ergo in vi haud existenti negatur actio. Vis creabilis est vis separata ab existentia (p. §. IV.). *In vi igitur creabili negatur actio.*

COROLL. I. *Entibus igitur creabilibus nulla tribuitur actio* (p. §. VI. & præced.)

COROLL. II. *Resistentia agnoscit entia existentia actione se invicem respicientia* (p. §. XII. *Entibus ergo creabilibus nullam tribui posse resistentiam, patet.*

B

§. XIV.

§. XIV.

Entibus simplicibus creabilibus non tribuitur aetio (p. §. XIII. Coroll. I.) nec resistentia (p. §. XIII. Coroll. II.), inest vero illis limitatio generalis (p. §. XI.) Ergo entia simplicia generaliter limitata absque resistentia sunt possibilis.

§. XV.

Quicquid est possibile id nullam affert repugnantiam, (propositio honoraria): Entia igitur simplicia, generaliter limitata, remota resistentia nullam involvunt contradictionem (p. §. XIV.)

PARTIS I. SECTIO SECVNDA.

DE LIMITATIONE SPECIALI ENTIVM SIMPLICIVM.

§. I.

Ens compositum est, quod ex pluribus entibus simplicibus certo modo coexistentibus constat.

SCHOL. Per certum coexistendi modum speciatim hic intelligimus; quod in quolibet ente composito quodlibet ens simplex alio modo reliquis, in ente composito admittendis, coexistat v. g. si ens compositum per coexistentiam entium simplicium A, B, C, D, est constitutum: quilibet videt, B alio modo coexistere A, quam C & D, & C iterum alio modo D, quam B, pariter ac A.

§. II.

Mundus hic aspectabilis a Deo creatus est (p. §. 344. *Theolog. Natural. III. WOLFFII Part. II.*) Ergo etiam ens compositum (p. §. 62, *Cosmolog. ejusdem*), & entia

entia simplicia, certo modo; coexistentia, a DEO creata adeoque facta sunt (p. §. III. Sect. I.) DEUS vero nihil facit sine fine (p. §. 295. *Theol. Natural. Part. II. Ill. WOLFFII*). DEUS ergo, quatenus uni enti simplici præ reliquis certum coexistendi modum contribuit, non fecit sine fine. Qui non sine fine facit, in usu remediorum versatur, (est Definitio). Qui in usu remediorum versatur, finem per medium existentem reddit (est definitio). Ergo DEUS, quatenus uni enti simplici præ reliquis certum coexistendi modum tribuit, finem per medium existentem exhibuit.

COROLL. Ipsum ergo ens simplex debet esse medium (p. §. præced.)

§. III.

Ponamus hoc ens a nobis denotandum per B, quod præ reliquis, quæ exprimere placet per C, & D, certam coexistentiam cum alio, designato per A, accepit, esse idem cum reliquis: B non magis continet rationem, quare finis existere potest, quam reliqua per C & D, connotata (p. Definitionem identitatis) B ergo non magis est medium quam C & D. (p. præcedentia). DEUS ergo, quatenus B præ ceteris C & D usus est, finem haud existentem reddidit per medium (p. præcedentia); Consequenter in usu remediorum haud est versatus, quare hæc actio a DEO perpetrata est sine fine: hoc cum pugnet cum veritate, §. 295. *Theol. Natur. Part. II. Ill. WOLFFII* demonstrata: qua DEUS nihil facit sine fine, ens B esse diversum a reliquis, patet. *Ens vero consideratur per se, quatenus consideratur sine relatione ad alia, (est*

B 2

Defini-

Definitio). Ergo ens B per se esse debet diversum a reliquis.

SCHOL. I. Quilibet perspicit eodem plane modo procedere demonstrationem, qua adstruitur reliquorum entium diversitas intrinseca. Ut etiam penitus tollatur dubium eorum, existimantium; rationem coexistentiæ unius entis simplicis præ altero posse mere subjectivam esse: hanc thesin ex principiis Theologiæ Naturalis demonstravi. Rejicimus hac demonstratione, quæ contra principium indiscernibilium profert Dr. DARIES l. c. pag. 310. Schol. §. XLII

SCHOL. II. Perfectionem singularem cujuslibet entis simplicis finiti absolvi jam demonstrata diversitate unius ab aliis entibus, sine ulla difficultate patet. In plerisque entibus etiam eorum diversitatem summam tantummodo perhibere licet; testante JOHANNE CLERICO in operibus philosophicis & quidem Cap III. Ontol. §. 13. Bonitatem, ait, non nisi summam cognoscere in plerisque entibus possumus. Primo nobis ignotus est magna ex parte finis, propter quem DEUS singula entia creavit, seu quicquid sibi creatione singulorum entium efficere proposuerit, nescimus aut non satis videmus. Secundo ut plurimum, qua via ad eundem finem perveniat, nobis non constat, quia neque intimam substantiam entium, neque omnes eorum proprietates notas habemus. His autem duobus ignoratis, aut confuse notis, bonitatem singulorum entium nos fugere necesse est. Nolumus ergo determinatam minimorum entium simplicium diversitatem, omnibus jam cognitam indicare, & diversis nominibus exprimere.

§. IV.

Entia simplicia creabilia per se debent esse diversa (p. §. præced.) Vires creabiles entium simplicium sunt entia simplicia creabilia (p. §. V. Sect. I.) Vires ergo creabiles entium simplicium per se debent esse diversæ.

SCHOL. DOCTISS. DARIES nullam aliam intrinsecam causam diversitatem admittit nisi illis ad locum delatis. Quare
l. c.

1. c. & quidem *Sect. I. Cap. II. Ontolog. stricte sic dicta pag. 169. seqq.* fundamentum diversitatis virium ita exhibet ut vim §. X. definiat per id, quod rationem actualitatis alicujus in se continet. Ratio vero cum sufficientis & insufficientis determinationem sustineat, vim §. XI. insufficientem distinguit & insufficientem. Falsus est §. XII. vim sufficientem solummodo agnoscere notionem actionis. Ipso cum §. XV. ostendendi diversitatem virium initium facit, sermocinans sequentem in modum: *Vis insufficientis (nota, est una species) fieri potest sufficiens (altera species) vel tantummodo per principium removens, vel per principium efficiens, vel per principii efficientis & removentis connexionem. Quatenus insufficientis vis sufficiens esse potest per principium removens dicitur activa, quatenus per principium efficiens, passiva, & quatenus per principii removentis & efficientis connexionem, vis activo-passiva. Neglexit hic quartum modum, quo vis insufficientis fieri potest sufficiens, AUTOR HONORATISSIMUS, qui est principium impedimentum offerens. Ejusdem Ontolog. stricte sic dicta Sect. II. pag. 192. §. 51 realitatem exhibet, sequens enim continet theorema: Si substantia A (quæ Autori est vis existens) in agendo impeditur, sed ita, ut impedimentum illud sit minus actione ipsius A, status agendi ipsius A in alium quendam agendi statum mutatur. . . Quæ replicaturi sumus ad datam notionem vis, ea sine ulia difficultate cognoscenda exhibebit Sect. I. Necessè igitur erit ad *Autoris* argumentationem, qua corroborare diversitatem virium vult, ut progrediamur. Negotium hocce subituri a determinata specie ad possibilitatem alterius, quæ cum determinata specie sub eodem continetur genere, *Autorem* nostrum concludere videmus: *Fieri vero potest, ait, ut vis insufficientis fieri possit sufficiens.* Quia vero vis insufficientis, & sufficiens sunt species de vi, quæ modaliter tantum debent de vi prædicari, modus argumentandi per allegatos *Autoris* paragraphos hic est: A genere modaliter ad speciem determinati valere consequentia. Quo modo concludendi approbato inferimus: *Vis creata est vis insufficientis, & vis increata est**

vis sufficiens. Ergo vis creata fieri potest vis increata. In hac argumentatione ulterius urgenda cesso, amicus ne mihi evadat inimicus. Quemlibet interim, argumentationem Autoris cognoscentem, abstinebit contumelia *Ontolog. fricte sic dictæ Autoris Sect. I. Cap. I. pag. 164. §. 3. scholion sequens: Cave tamen, ne principium in Logicis demonstratum, quod a genere ad speciem valeat consequentia, ut etiam sæpissime ab illis, qui sibi soli sapiunt, cum multorum, nescio quo fato, applausu fieri solet, ad obvia male accomodes argumentando: Si, quicquid est ens, separatim ab aliis existere potest, etiam hoc vel illud ens obvium sub determinatione Specifica spectatum ab aliis separatim existere potest. Ejusmodi enim argumentationes me semper ad misericordiam allegerunt. Quoniam, qua de genere tantummodo modaliter, ut loquar cum Logicis, dicuntur, ad inferiora non, nisi in conceptu generico spectata, accommodari possunt, non vero ad ea, quatenus Specificè spectantur, necessario accommodanda Fieri sane potest, ut respectu determinationum inferiorum Specificarum sint impossibilia, vid. §. XII, Coroll. II. Phil. I. Hec semel dixisse sufficiant.*

§. V.

Si entibus creabilibus & simplicibus per se inest diversitas, illis per se inest id, ultra quod nihil amplius in ente cogitare licet. (Axioma). *Enti ergo simplici creabili per se inesse limitem apparet. (p. §. IV.)*

§. VI.

Limitatio, in ente creabili admittenda sua ab aliis diversitate, ferat nomen *limitationis specialis*.

COROLL. *Ens simplex igitur creabile per se agnoscit limitationem specialem (p. §. VI. & III.)*

SCHOL. Cum ens simplex finitum sit substantia finita, facile apparet, quamlibet substantiam finitam per se agnoscere diversitatem ab altera substantia, indeque limitationem. Qui igitur fundamentum de possibilitate mundi infiniti struunt identitate

titate substantiarum in mundo, firmo desituuntur fundamento. Quod videre licet apud CANTZIUM *notionibus suis fundamentalibus sive mantissa* notionum adjecta libro cui titulus: *Regimen DEI universale* pag. 10001. §. 578, 79. seqq. Qui etiam *Theolog. natural. Thetico polemica* pag. 514. Sect II, Cap. II. mirabundus insurgit contra eos, qui pro veritate demonstrata accipere hanc Thesin suam recusant. Terminum infinitudinis in sensu mathematico, cum mundo conjungi posse, ostendit CELEB. NOSTER RÖNNEBERG, P. P. O. me respondente *dissert. de mundo finito & infinito.*

§. VII.

Limitatio specialis enti simplici creabili per se competit (p. §. VI. Coroll.); Illa igitur ei non inest multitudine entium, actione se invicem respicientium. Ergo limitatio specialis enti simplici creabili sine resistentia inest (p. §. XII. Sect. I.)

COROLL. Limitatio igitur specialis in Ente, remota resistentia, nullam involvit contradictionem (p. §. XV. Sect. I. & §. præced.)

PARTIS I.

SECTIO TERTIA.

DE LIMITATIONE SPECIALISSIMA. ENTIUM SIMPLICIUM.

§. I.

Quod essentialibus non repugnat, minime vero per essentialia determinatur, modus dicitur.
AXIOMA. Modus essentialibus haud repugnat.

COROLL. Existencia igitur in ente specialiter limitato est modus (p. §. præced. & §. VI. Sect. II.)

§. II.

§. II.

Cum modus essentialibus non repugnet (p. Axiom. paragraphi præced.) existentia non repugnat entibus specialiter limitatis, (p. Coroll. paragraphi ejusd.) Ergo *non diversitati entium creabilium* (p. §. VI. Sect II.)

COROLL. *Si igitur alicujus entis simplicis diversitas in eo a reliquis appareat, quod sit vis libera, existentia vim liberam haud tollit.*

§. III.

Posita vi entium simplicium specialiter limitatorum existente & modificata ponitur actio eorundem (p. Coroll. §. IX. Sect. I.). Atqui si entia simplicia specialiter limitata sunt existentiae reddita & modificata, ponitur dictorum entium vis existens (est Axioma) Ergo *si entia specialiter limitata sunt existentiae reddita & modificata, ponitur actio entium simplicium specialiter limitatorum.*

SCHOL. Modificatio his entibus specialiter limitatis vel ita inest, uti illa exhibent existentiam suam, vel non. Sub determinatione priori cognoscimus in illis modificationem, qua sibi ipsis in se relationem internam effectivam haud efficiunt: quia illa relatione destituuntur entia in existentia considerata. Hanc determinationem præ se ferunt paragraphi sequentes.

§. IV.

Actio est mutatio, cujus principium est subiectum, quod eandem conatur (p. §. IX. Sect. I.) At vero si entia specialiter limitata, sunt existentiae reddita & modificata, ponitur actio entium simplicium specialiter limitatorum (p. §. præced.) Ergo *si entia simplicia specialiter limitata sunt existentiae reddita & modificata, ponitur mutatio, cujus principium est subiectum, quod eandem conatur.*

§. V. Po-

§. V.

Ponamus actionem transeuntem, ideoque mutationem terminari in ente, quod est a subjecto tanquam principio mutationis diversum (p. IX. Sect. I.); Ergo consideramus entia simplicia specialiter limitata, & præsentia, (per Definit. præsent.) non vero mere existentia reddita. Quod cum sit contra (Schol. §. III.) liquet etiam, mutationem poni debere in ipso subjecto, quod illam conatur, ideoque in ente simplici specialiter limitato & existentia reddito.

SCHOL. Sermocinamur non de actione ideali five typica, sed de actione entis effectiva.

COROLL. Ex dictis ergo elucet actio immanens entium simplicium specialiter limitatorum existentiumque & modifierum.

SCHOL. Entium simplicium finitorum & existentium actionem immanentem qui inficiantur, pro medio termino stabilium: quia actio entis simplicis finiti in se ipsum, est actio ejus quaquaversum. Canonis veterum hic memor sum: unius positio non est alterius exclusio; ad quem arripiendum *Lectori amico* rationem sufficientem exhibebimus, si dictam propositionem iusta conversione excipiamus, quæ sequens erit: non actio entis simplicis quaquaversum est non actio entis simplicis finiti in se ipsum. Comparetur excellentissimus Reuschius §. 85. Metaphyl.

§. VI.

Perhibet experientia communis: actionem entis mutari in aliam actionem; in illo agente si mutatio ponitur.

§. VII.

Entia simplicia specialiter limitata existentiaque & modificata exhibent actionem immanentem (p. Coroll. §. V.); Consequenter mutationem intrinsecam

C

(p. §. IX.)

(p. §. IX. Sect. I.) *In entibus ergo simplicibus specialiter limitatis existentibusque & modificatis actio semper in aliam mutatur actionem (p. §. VI.)*

COROLL. *In dictis ergo entibus est successio actionum.*
§. VIII.

Successio modorum in ente specialiter limitato existenteque & modificato nomen limitationis specialissimæ sustinet.

SCHOL. A CANTZIO hæc species limitationis Ontologia sua syllogistico-dogmatica §. 376. pag. 182. insignitur nomine limitationis in particulari seu in individuo.

§. IX.

Existencia entis specialiter limitati est modus (p. Coroll. §. I.) Ab hoc modo deduximus in eodem ente actionem immanentem (p. §. IV. & V.) Qua determinatione admittitur collegimus actionem ab antecedente diversam (p. §. VII.) ideoque in entibus specialiter limitatis existentibusque & modificatis cogitamus successionem modorum sine multitudine entium, actione se invicem respicientium & sine resistantia (p. §. XII. Sect. I.)

§. X.

Quicquid est possibile id nullam involvit contradictionem (p. §. X. Sect. I.) Successio modorum ergo sine resistantia entibus specialiter limitatis existentibusque & modificatis haud contradicit (p. §. præced.)

COROLL. Limitatio igitur specialissima entibus specialiter limitatis existentibusque & modificatis nullam affert contradictionem sine resistantia (p. §. IX. & præced.)

SCHOL. I. Thesin hanc a nobis demonstratam aliquo modo comprobant verba SUMMI BULFINGERI sermone de myte-

mysteriis fidei generatim spectatis pag. 8. Quis negat, in-
 quis, posse DEum facultates mentis humana perficere aut supplere,
 hoc est, in vim anime ingenitam novis quibusdam modis sic opera-
 ri, ut intelligat, quæ hujus corporis typo non præcise limitentur.
 Expectamus eam facultatum perfectionem, dum Cœlestes erimus.
 Allata vero definitione de limitatione specialissima §. IX. de-
 monstrationem de possibilitate hujus limitationis absque resi-
 stentia inveniemus apud CANTZIUM *Ontolog. Syllog. (§. 351.*
 pag. 168.

SCHOL II. GOTTLIEB HANSCHIUS *principiis Phi-*
losophiæ Leibnitziæ pag. 82. 83. Theor. XXII. : *Omne ens cre-*
atum mutationi est obnoxium, & Theoremate XXIII. : mutatio-
nes monadum derivatarum naturaliter continue sunt, ipsa in the-
si nobiscum facit, etsi probatione a nobis dissentiat, dum ea
hac intendit. ut ostendat hunc limitationis modum esse tantum-
modo possibilem. Nos probatione nostra minime tollimus
modum, quo ens aliquod finitum limitari potest per aliud ens
effective. Qua de materia in prætio habendum est Cap. III.
Cosmolog. SUMMI REURCHII. p. 363 seqq.

PARS II.

QVÆ DETRAHIT DEMONSTRATIO-
 NEM THESI, PRONUNTIANTI, ANGELOS
 NON POSSE NON CORPORI
 ESSE JUNCTOS.

§. I.

Instituere cum *Lectorem* volumus, ut dirimat veritate
 hæctenus demonstrata thesin demonstrationem, quæ
 adstruit, angelos non posse non corpori esse junctos :
 Duo commode hic deferenda omitemus, alterum,
 quod historiam eorum, circa thesin hanc & corrob-
 randam & destruendam qui sategerunt, haud finis
 indi-

indigitaturi, posterius vero est, quod non pluribus patefacturi sumus nostram hac de re sententiam: quo in statu respicimus ad verba JOHANNIS CLERICI operibus philosophicis & quidem pneumatologia Sect. II. Cap. I., quæ ita sonant: *Qui negant aut adfirmant, posse esse spiritus sine ulla corporea proprietate, si longius æquo progrediuntur: uti in anteriori determinatione labores celeb. REUSCHII Pneumat. hypoth. §. 1107. & 1113. SUMMI HANSCHII l. c. theor. 110. Schol. III. §. IV. pag. 162. §. 163. Lectori commendatos volumus: Omni jure huc etiam est referendus ADRIANUS HEEREBOORD, essentiam naturæque & angelorum operationes per quinque differtationes pneumatol. sua, quæ est meletematis philosophicis adjecta, pertractans.*

§. II.

Thesis, efferentis quemlibet spiritum finitum habere corpus proprium, demonstrationes, a diversis philosophis confectas, & quas perspicere mihi licuit, plane easdem cognovi ea cum demonstratione, quæ extat *Celeb. CANTZII regimine DEI universali sive jurisprudentia Civitatis DEI publica pag. 245. §. 364. qq. Quam pro objecto electuro suosores mihi sunt & illius interna constitutio & verba autoris in seinem überzeugenden Beweis a. betreffend die Unsterblichkeit, pag. 243. §. 154. ubi, demonstrationem de corpore cuilibet spiritui finito tribuendo esse omni modo absolutam, in his verbis expressit, doch ist gewiß, ich habe den Satz in meinem geringen Büchlein von der Stadt Gottes vom §. 364. bis auf §. 387. nicht nur genug bestätigt, sondern auch wieder alle Einwürffe verfochten. Dürfte also nicht nöthig seyn, dieses Ortes mehres einzuschalten, ich kan ja den geneigten Leser, wo derselbe beliebet auf die angezeigene*

gene Stelle meines Büchleins verweisen. Propositio universalis cum sit, in qua subjectum intuitu prædicati in tota sua sumitur extensione, Autorem etiam sua universalis propositione implicite indicare, angelos non posse non agnoscere corpus, est sole meridiano clarius. Expressis etiam verbis hanc thesin pronunciat l. c. 723. §. 935. B. C. Quicumque præter eum hanc thesin fovent, illi eandem ex eadem plane ratione propugnant.

§ III.

Esse thesin nostram adversam Cantziaræ de corporibus angelis tribuendis demonstrationi, ut ostendamus, ipsa Autoris scholia, suæ demonstrationi adjuncta, nobis sunt adjumento. Evolve igitur loc. cit.

§. 384. N. pag. 262 ubi sequentia invenies: *Argumentum ducimus a finitudine, non a statu nostro presenti, quo habemus corpus proprium. Hæc est nostra sententia jam satis demonstrata, spiritum omnem, quia finitus sit, corpori secundo præfectum, quod corpus limitare ejus perfectæ ones debet.* Eodem cum fructu perlegas

§. hi 384. M. pag. 262. sequentia; *Argumentum a modo percipiendi in hac vita non petimus ad explicandum modum, quo utuntur omnes in universum spiritus: sed a finitudine, quæ omnibus spiritibus competit; duximus ratiociniorum seriem longam, sed non interruptam, ad corporis in unoquoque spiritu necessitatem.* Quem

capiat admiratio? si his cognitis leger quæ afferit sus 181. pag. 275. Autoris Ueberzeugender Beweis x. Die Kraft, ait, ist das vor sich bestehende, welches sich allezeit befrebet, treibet, anlâufft, daß es wirken möge, und auch in der That, so viel entweder mercklich oder unmercklich wirket als viel oder wenig größere Kräfte entgegen stehen, in quo spho pag. 275. pergit: eine solche Kraft ist auch in allen Seelen, nur mit dem

dem Unterscheide, daß die letzte auf die Empfindung gehet, wie die ersten, (nemlich die Krafft in allen Elementen der Körper) auf die Bewegung. L. c. Spho 182. dicta exemplis illustrat. Perferre in hoc conamine malumus, nos æquo abundantiores esse quam ut nos aliquid neglexisse alicui videamur: Quare addo l. c. Sphum 89, ubi, dubio regessit autor: Wie verwirren oft die Menschen die allerleichtesten Fragen, und machen sich Knoten, wo keine sind. Es traltet ein großer Unterscheid vor, unter der Krafft zu denken an und vor sich selbst, und unter deren Anwendung auf diese und jene Vorwürffe. Die Krafft selbst hånget nicht im geringsten vom Leibe ab. Sie ist die Seele selbst ein vor sich bestehendes Wesen, einfach und unauflöflich, rein und ewig. Aber daß diese Krafft zu denken so und so kan angewandt werden, das komt allein auf dem menschlichen Leib an. Quam ulimam propositionem mentiri speciem propositionis exclusivæ Partis I. Sect. III. luculenter satis indicat, quæ etiam cum reliquis sectionibus Part. I. destruit majorem Autoris, ad memoriam tantummodo revocata philosophorum de corpore definitione, ex antecedentibus ita formandam: *Ubicunque cogitatur spiritus limitatus, ibi cogitari resistantiam* necesse est. Substituas, si placet, pro ente limitato spiritum creabilem, qui, quia spiritus est vis & ens generaliter limitatum, sine resistantia agnoscitur limitatus; suscepta applicatione Sphorum Sect. I. Part. I. Quia vero etiam vim representativam distinctam agnoscit spiritus creabilis, habet per se diversitatem præ reliquis entibus finitis, ideoque admittit limitationem specialem, eandemque sine resistantia, applicatione Sphorum Sect. I. Huic spiritui, cogites, existentiam impertiri, & ac-
commo-

commoda ei sectionem tertiam, tunc videbis limitationem specialissimam etiam in spiritu finito remota resistantia nullam afferre repugnantiam.

§ IV.

Paragrapho II do si commemorata thesis totam demonstrationem, quæ l. c. pag. 245. usque ad pag. 269. extenditur, describimus, majorem Lectori paramus molestiam, quam utilitatem. Posterius cum intendamus, ad describendos sphaeros 371. A. B. tanquam principia, initio statim demonstrationi inserta, tantum nos accingemus, & nexum horum dijudicabimus. Uti enim, admittamur horum sphaerorum consequentia, legitime procedet Autoris conclusio: sic, prolata ratione sufficiente consequentia neganda, offeremus cuilibet fundamentum negandi conclusiones: debere omnes spiritus corpore esse instructos, & necessario adscribendum esse angelo corpus. Rationes nostras antequam proferimus, præmittimus ipsos Autoris sphaeros, in his verbis ab eo expressos. A. *Quoniam spiritus finitus non nisi certa mundi objecta clare & perpetuo percipit & ex horum clara perceptione tum demum ideas distinctiores evolvit, intelligimus sane eum reliqua mundi objecta plus, minus clare, aut distincte percipere, prout majorem, minoremve distantia & relationis nexum habent cum illis objectis, quæ ei perpetuo adsunt.* B. *Habet ergo spiritus finitus certam objectorum mundi multitudinem sibi semper immediate præsentem. Non possum, quin diffitear, hic obvientem consequentiam: habemus certarum rerum in mundo obviarum representationem, ergo habemus certam objectorum mundi multitudinem nobis immediate præsentem, mihi esse perspectam. Qui hic occurrit modus argumentandi non differt a sequenti argumentatione: est mihi representatio mille thalerorum, ergo mille thaleri immediate sunt mihi præsentem. Uti hunc modum argumentandi quilibet rejicit, ex eodem capite Autoris argumentum, cui meum conformavi, esse rejiciendum quis est qui non videt? Cum jam vidimus, quibus cum rationibus asseratur, angelos habere debere corpus, unusquisque etiam animo comprehendet, perexiguas, ne dicam nullas esse rationes eorum, qui cum Auto-*
re

re Anonymo libri inscripti: *philosophia Wolffiana consensus cum Theologia* Lib. I §. III. pag. 3. hominem definiunt per creaturam mente seu anima λογική & corpore organico instructam, primitus ex tellure presenti, quam incolimus, desuntam: illorum enim ratio nulls alia est, quam quod vident, admitta thesi; angelos habere debere corpus, definitionem hominis, per animal rationale exhibitam, eodem vitio esse laboraturam cum platonica hominis definitione, i. e. illam fore latiore suo definito.

§. V.

Sectionis tertiæ unicum adhuc usum sub fine exprompturus, affero CANTZII tractatum de Idealismo adjunctum *Ontolog. Polem.* ubi AUTOR EXCELL. pag. 431. §. 46. modorum possibilium enumerationem, unde animæ limitatio in individuo, quæ nobis est specialissima (p. §. IX. Sect. III.) originem trahere potest, promit. Schema totius paragraphi hoc est

Animæ limitatio in Individuo habet
rationem

vel in sola anima, vel simul extra eam
vel in Ente infinito, vel finito
vel angelis, vel aliis animabus, vel cor-

poribus eorumque elementis.
Circa remotionem membrorum, ultimum precedentium cum versetur AUTOR CELEB., hoc mihi monendum sumo, Autorem in sublatione antepenultimi & membri penultimi pariter ac membri ultimi positione minus recte procedere, omnia ab eo in quolibet membro divisionis subdivisione in rationem typicam, opponendam rationi effectivæ, quarum priorem ab impossibilitate tuetur Sect. III. Part. I.

Usum thesisi demonstratæ si hic præcipimus, & tamen argumentum de existentia corporum contra Idealistas tollimus, non aliter thesisi nostram fructuosam desideramus, quam ut appareat, nos ad convincendum Idealistas argumento Autoris incommode esse progressuros, & Lectorem ut dictis Cantzianis confirmemus, esse ejus sententiam, nostræ Part. I. Sect. III. demonstratæ oppositam; Ens simplex secundum limitationem specialissimam consideratum involvere contradictionem

FINIS.

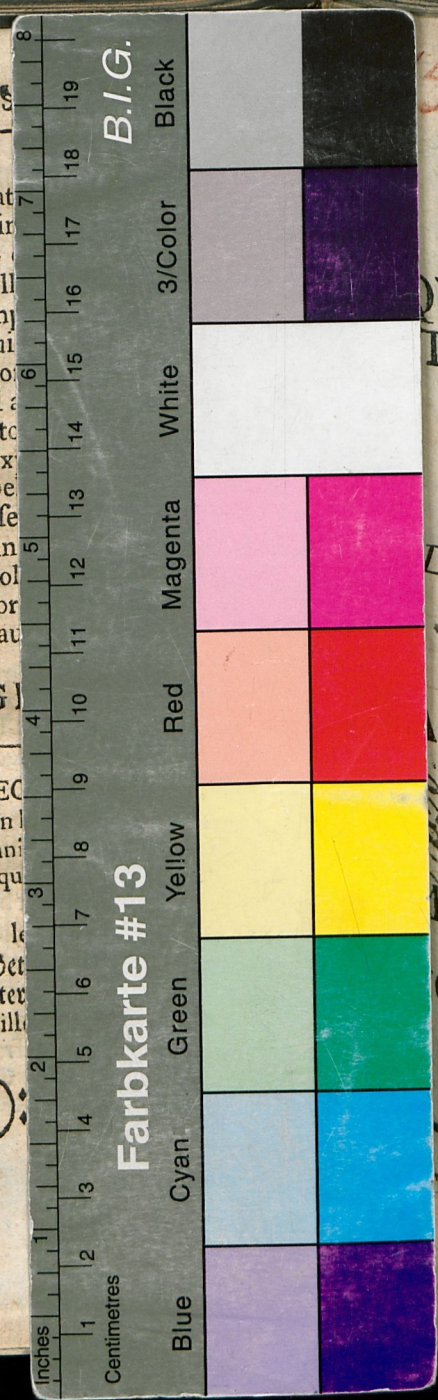
85 (0) 52

ULB Halle
003 856 674

3

B.I.G.

Farbkarte #13

Q. B. D. V.
DISSERTATIO ONTOLOGICA,

12

1743, 5.

QVA,
VERITATE
QVOD ENS SIMPLEX LIMITA-
TIVM REMOTA RESISTENTIA
HAVD INVOLVAT CONTRADI-
CTIONEM,

CONSENTIENTE
AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM ORDINE
IN
ILLVSTRI AD VARNVM ACADEMIA
DIE XXIII. FEBRVAR. MDCCXLIII.

DEMONSTRATIONI
DE
ANGELORVM CORPORE
PROPRIO,

SE PVBLICE OPPONIT
PRÆSES
T. JOACH. LVDOLPH MAYOHL,

RESPONDENTE
JOANN. FRIDERICO CHRISTOPHORO
SENSTIO,

ZARRENTINO MEGAPOL.
PHILOSOPH. ET SACRATAR. SCIENTIARVM CVLTORE.

ROSTOCHII,
Typis JOH. JAC. ADLERI, SER. PRINC. & ACAD. Typog

